

Шляхи подолання агресії у дітей

Одним із варіантів порушення розвитку дитини є її агресивна поведінка. Агресивна поведінка характеризується демонстрацією переваги в силі або застосуванням сили до іншої людини з метою заподіяння шкоди.

Причини прояву агресії в дітей можуть бути різними. Виникненню агресивних якостей сприяють деякі соматичні захворювання або захворювання головного мозку. Слід зазначити, що передусім велике значення має виховання в родині, причому від перших днів життя дитини. Соціолог М. Мід довела, що в тих випадках, коли дитину різко віднімали від грудей і спілкування з матір'ю ставало мінімальним, у дитини формувалися такі якості, як тривожність, підозрілість, жорстокість, агресивність. І навпаки, якщо спілкування з дитиною в родині відбувалося м'яко, дитину оточували турбота та увага батьків, ці негативні якості не розвивалися.

На становлення агресивної поведінки значний вплив має характер покарань, які зазвичай застосовують батьки у відповідь на прояви гніву своєї дитини. У таких ситуаціях можна використовувати два полярних методи впливу: або поблажливість, або суворість. Як це не парадоксально, агресивні діти однаково часто виростають як у занадто м'яких батьків, так і в надмірно суворих.

Дослідження підтвердили, що батьки, які різко придушують агресивність у своїх дітей, всупереч своїм очікуванням, не усувають цієї якості, а навпаки, прищеплюють її, розвиваючи у своєму сині або дочці надмірну агресивність, яка виявлятиметься навіть у зрілі роки.

Якщо ж батьки не звертають жодної уваги на агресивні реакції своєї дитини, то вона вже незабаром починає вважати, що така поведінка є дозволеною і прийнятною, і поодинокі вибухи гніву непомітно переростають звичку діяти агресивно.

Тільки батьки, які вміють знаходити розумний компроміс, золоту середину, можуть навчити своїх дітей упоратися з агресією.

Здорові діти молодшого дошкільного віку, які займають активну позицію, поведуться агресивно щодо реалізації бажань, які виникають, коли вони ще не освоїли конструктивні способи взаємодії та не навчилися стримувати власні імпульси. Це легко можна спостерігати на дитячих майданчиках, де матусям доводиться вчити дітей ділитися іграшками, не забирати в інших дітей те, що сподобалось, не кривдити інших дітей, уміти просити тощо.

Для дитини, яка готується вступити до школи, агресивна поведінка загрожує значними неприємностями, які не дозволять організуватися та налаштуватися на навчання, тому що така дитина поглиблена в емоційні переживання підозр, образи та страху.

У більшості випадків у агресивних дітей спостерігаються підозрілість і настороженість, вони першими розпочинають сварки та бійки, а провину за це перекладають на інших. Такі діти іноді не можуть самотужки оцінити власну агресивність: вони не помічають, що викликають в оточуючих страх і занепокоєння. Навпаки: їм здається, що увесь світ прагне скривдити саме їх. Отже, виходить зачароване коло: агресивні діти бояться та ненавидять оточуючих, а ті, у свою чергу, бояться їх. У палітрі почуттів агресивних дітей переважають похмурі тони, кількість реакцій навіть на стандартні ситуації є дуже обмеженою, найчастіше — це захисні реакції. Крім цього, діти такого віку не можуть подивитися на себе збоку й адекватно оцінити свою поведінку.

Агресивні діти потребують розуміння та підтримки дорослих, тому головне завдання педагогів і батьків полягає в наданні їм потужної та своєчасної допомоги. Припустити, що дитині властива агресивність, можна лише тоді, коли впродовж не менш ніж шести місяців у її поведінці часто домінують (переважають) такі ознаки:

- втрачає контроль над собою;
- сперечається та свариться з дорослими;
- відмовляється дотримувати правил;
- навмисно дратує людей;
- звинувачує інших у своїх помилках;
- гнівається та відмовляється зробити що-небудь па прохання дорослих або однолітків;
- заздрісна, мстива і чутлива;
- швидко реагує на різні дії оточуючих, які нерідко дратують її.

Дитині, у поведінці якої переважає більшість із названих ознак агресивності, необхідна допомога фахівця — психолога або лікаря.

Як зазначалося вище, агресивні діти б'ються, кусаються та штовхаються, а іноді у відповідь на яке-небудь (навіть доброзичливе) звертання до них «вибухають» і гніваються через безліч неістотних причин. Слід зазначити, що агресивні діти поводяться так саме тому, що не знають, що можна поводитися інакше,— на жаль, їхній поведінковий репертуар досить убогий. Якщо ж педагоги та батьки пояснять (або продемонструють) агресивним дітям можливі способи реагування в тій чи іншій ситуації, нададуть їм можливість обирати якийсь із запропонованих способів поведінки, вважаємо, що діти відгукнуться на пропозицію, і спілкування з ними стане ефективнішим і приємнішим для всіх. Отже, дорослим необхідно навчити агресивних дітей прийнятних способів виявлення гніву.

Щоправда, психологи не рекомендують щоразу стримувати емоцію гніву, оскільки через це ми можемо стати своєрідною «скарбничкою гніву». Крім цього, якщо людина повсякчас стримуватиме свій гнів, рано чи пізно вона все-таки відчує необхідність вилити його, але вже не на того, хто викликав це почуття, а на того, хто потрапив під руку, або на того, хто слабкіший і не зможе дати відсіч. Стримуватиме свій гнів, рано чи пізно вона все-таки відчує необхідність вилити його, але все не на того, хто викликав це почуття, а на того, хто потрапив під руку, або на того, хто слабкіший і не зможе дати відсіч.

Попереджаємо: невиражений, прихований гнів може стати однією із причин психосоматичних розладів, саме тому від гніву необхідно звільнитися, але у прийнятний спосіб.

Після того як агресивна дитина опанує прийнятні способи виявлення гніву, потрібно навчити її навичок розпізнавання власного емоційного стану та контролю над ним, вміння тримати себе в руках у ситуаціях, які провокують вибухи гніву; формувати в дитини здатність співчувати, співпереживати. Дорослим необхідно бути уважними до потреб дитини, повсякчас демонструвати модель неагресивної поведінки, бути послідовними, караючи дитину, і карати тільки за конкретні неприйнятні вчинки.